

Lähteäkö automatkalle kiehtovaan Israeliin?

25.1.2024 6.00

Varo! - Israel vilisee vastakohtia: Raamatusta tuttuja pyhiä paikkoja, estottomia rantakaupunkeja ja Lähi-idän kiihkeästä todellisuudesta muistuttavia turva-aitoja. Ruoka ja viini houkuttelevat gourmet-kokeiluihin. Tiet ovat hyvässä kunnossa, välimatkat lyhyitä ja autolla pääsee lähes kaikkialle.

Teksti ja kuvat: TEPPO HEISKANEN

Ben-Gurionin kansainväliseltä lentoasemalta on vain parikymmentä kilometriä Tel Avivin keskustaan.

Israel on pinta-alaltaan pieni ja kenttä palvelee koko maata: Jerusalemiin on vain 45 ja Haifaan 115 kilometriä.

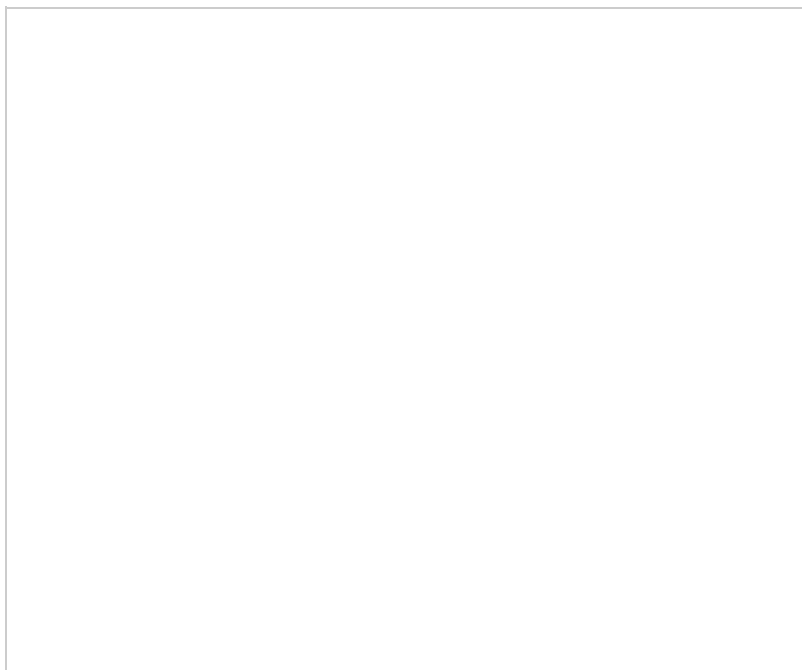
Israelin tieverkostoa on parannettu huimasti viime vuosikymmeninä. Uusi moottoritie numero 6 kulkee pohjoisesta etelään vilkkaan rannikkotasangon läpi ja helpottaa ruuhkia. Se on maksullinen, mutta maksuista ei tien päällä tarvitse välittää: auton rekisterinumero kuvataan tielle noustessa ja siltä poistuessa, ja lasku tulee kotiin. Tässä tapauksessa laskun saa tietenkin vuokraamo, joka laskuttaa asiakastaan.

Viitoitus on erinomainen. Pääväylät on merkattu vihreällä, kantatiet sinisellä, varoitukset keltaisella ja matkailukohteet ruskealla pohjalla kuten Suomessa. Kaikki on kolmella kielellä; hepreaksi, arabiaksi ja englanniksi.

Auton vuokraaminen sujuu nopeasti - auto tarkistetaan, luottokortti höylätään ja käteen annetaan kartta sekä avaimet. Vuokra-autovalikoimissa on paljon automaattivaihtoehtoja, ilmeisesti amerikkalaismatkailijoita ajatellen.

Ja sitten matkaan!

Beerseba on Negevin autiomaan pääkaupunki tavallisten matkailureittien ulottumattomissa. Kaupungissa onkin rosoista uudisraivaajahenkeä, ja oman värinsä tuovat viime vuosikymmenten

itäeurooppalaiset maahanmuuttajat. Venäjä on selvä kakkoskieli heti heprean jälkeen, ainakin kauppojen kylteissä ja kaduilla. Ison kauppakeskuksen kellarikerroksesta löytyy kelvoinen food court, josta saa kymmenellä eurolla jättiannoksen shwarmaa, vartaassa paistettua lihaa ja annokseen kuuluvat myös salaattit ja ranskanperunat. Liha voi olla lammasta, kanaa tai kalkkunaa. En jää yöksi Beerseban perushotelleihin vaan suunnistan edelleen etelään. Maisema muuttuu pelloista täydeksi erämaaksi ja samassa laskeutuu pimeys.

Pilkkopimeässä autiomaassa kaukovaloja käytetään koko ajan ja tavallisille ajovaloille vaihdetaan vain hetkeksi vastaantulijan kohdalla.

Pienen etsimisen jälkeen löydän majapaikkani. Boker Valley -viinitila edustaa autiomaan uusinta uusiokäyttöä. Siellä missä ennen puhalsi vain pöly, kasvaa nyt viiniköynnöksiä. Negeviin on viimeisen kymmenen vuoden aikana noussut lukuisia pieniä viinitiloja, jotka tuottavat erinomaisia ruokaviinejä. Sisäänkirjautuessani maistan tilalla tuotettua cabernet-merlot'ta, ja ostan heti yhden pullon tuliaisiksi. Sen jälkeen hollantilaissyntyinen emäntä johdattaa minut taskulampun valossa vuokramökkilleni.

Yö on pimeä ja kaikki on sulkeutunut sen syyliin.

Erämaan rauhassa nukutun yön jälkeen herään huikaisevaan näkymään, joka on kumpuilevaa kivierämaata ja vihreitä viiniköynnöksiä alhaalla laaksossa.

Israelilaisen runsas aamiainen tuodaan mökille sovittuna aikana. Kahvin ja leivän lisäksi tarjolla on paistettuja muniä, erilaisia tuorejuustoja, salaattia, oliiveja ja jukurttia. Nautin aamiaisen mökkin terassilla autiomaan aamuauringossa, joka ei ole vielä liian kuuma. Valtatie 40 vie syvemmälle etelään ja autiomaahan. Kyltit varoittavat kameleista kolmella kielellä, mutta yhtäkään ei näy. Mitspe Ramonin pikkukaupungissa ihastelen mahteshia, kymmenien kilometrien pituista autiomaan syvännettä. Syvänteitä kutsutaan myös kraattereiksi, mutta ne eivät ole meteoriitin vaan eroosion aiheuttamia.

Lopuksi ajan serpentiinitietä syvänteen pohjalle. Automaattivaihe on asetettava kakkoselle, muuten joutuisi jarruttamaan koko ajan. Myös tienviitat kehottavat pitämään vaihteen pienerä. Israelilaiset tosin sujahtavat täyttä vauhtia ohi ja jarruttavat rajusti vasta hieman ennen mutkaa.

Eilatia lähestyessä on valittava joko nopea valtatie 90, joka vie perille pitkin Jordanian rajaa tai vähemmän käytetty tie 12, joka kulkee mutkitteliavissa vuoristomaisemissa myötäillen Egyptin rajaa. Valitsen hitaamman vuoristoreitin. Tie kulkee lopulta niin lähellä rajaa, että tehokkaan näköinen metalliaita ja Egyptin puoleiset rajavalvontakopit näkyvät oikealla tien vieressä kymmenien kilometrien matkan.

Samassa tulee muistutus Lähi-idän todellisuudesta ja armeijan tarkastuspisteessä kaikki autot pysäytetään. Sotilas pyytää välttämään pysähtymistä ennen seuraavaa tarkastuspistettä, joka on Eilatien pohjoislaidalla. Ajan lähes tyhjää tietä. Pysähtymiskielto johtunee siitä, että rajan takaa mahdollisesti ujuttautuneille terroristeille ei haluta antaa mahdollisuutta kaapata vuokra-autoani. Eilat on Israelin hedonistinen lomakeskus, jonne rynnätään muualta maasta viikonlopuiksi ja lomanviettoon. Nähtävyydet ovat veden alla, sillä Punaisenmeren korallit ja kalat avautuvat parhaiten sukelluslasien takaa, joko snorklaten tai laitesukelluksessa. Täällä voi suorittaa sukelluskurssin asiantuntevassa opastuksessa. Jos ei halua kastua, korallimaailmaa voi katsella lasin takaa vedenalaisessa observatoriossa. Myös delfiiniin kanssa pääsee uimaan.

Täällä on erinomainen pysäköintimerkintäjärjestelmä, josta voisi ottaa oppia Suomessakin. Jos Eilatissa jalkakäytävän reuna on sinivalkoinen, pysäköinti on sallittua mutta maksullista. Jos reuna on punavalkoinen, vain pysähtyminen on sallittua. Jos se on punakeltainen, myös pysähtyminen on kielletty. Jos kiveystä ei ole maalattu lainkaan, pysäköinti on vapaata. Ei siis tarvitse juosta katsomaan, mikä merkki kadunkulmassa olikaan.

Eilatiin pääsee valmismatkalle Suomesta, josta lennetään Uvdan sotilaskentälle noin 60 kilometriä Eilatista pohjoiseen. Israelin sisäinen lentoyhtiö, Arkia, lentää Eilatien kaupunkikentälle, joka on todellakin keskellä kaupunkia, kivenheiton päässä hotellikolossista. Yö Eilatissa on ikimuistoinen nuorisoryhmän huutaessa ja pauhatessa hotellin uima-altaalla, vaikka henkilökuunta yrittää häätää heitä huoneisiin.

Aamuvarhaisella kannan tavarani ärtyneenä autoon ja suunnistan pohjoiseen, mutta ensin on tankattava.

Korttiautomaatti hyväksyy suomalaisen korttini, mutta laite haluaa pin-koodin sijasta henkilötunnuksen. Suomalainen henkilötunnus ei

Kalliomoskeija on paikalla, josta Muhammedin uskotaan nousseen taivaaseen.

Hummusta ja shawarmaa edullisesti.

Kadunnimet kerrotaan kolmella kielellä.

kelpaa, joten etsin apua. Ystävällinen huoltamoapulainen kertoo, että ulkomaalaiset voivat vastata molempiin kysymyksiin "9". Näin tankkaus onnistuu. Mietin, että kortin mahdollisesti vienyt voro voisi helposti tankata ulkomaalaisella kortilla. Lähes kaikilla huoltoasemilla on myös palvelutankkaus, jolloin hinta on hieman korkeampi. Ulkomaalaisissa korteissa on kuitenkin tankkaustavasta riippumatta 200 sekelin eli noin 40 euron kertarajoitus. Isompaa autoa saa tankata kolmeen tai neljään kertaan, jos haluaa tankin täyteen. Helpompaa on nostaa käteistä ja käyttää palvelutankkausta.

Suunnistan valtavyä 90 kohti Jerusalemia. Hai-Barin luonnonsuojelualueella pääsee ajamaan villieläinten keskelle. Gasellit ja vuohet käyskentelevät raamatullisissa maisemissa autoista välittämättä. Strutsiperhe pysäyttää autoletkan kymmeneksi minuutiksi asettumalla keskelle tietä. Portilla annetun ohjeen mukaan "eläimillä on etuajo-oikeus", mitä noudatetaan kiltisti. Kuolleenmeren kohdalla navigaattori näyttää, että olen yli 400 metriä merenpinnan alapuolella. Olen maapallon pinnan matalimmassa kohdassa, jos merien syvänteitä ei lasketa. Lämpömittari näyttää 35 astetta, mutta auton ilmastoitus jaksaa hyrrätä viileää ilmaa.

Kuollutmeri on nimensä mukainen. Sen suolapitoisuus on yhdeksän prosenttia, mikä estää tehokkaasti lähes kaiken elämän. Ihmiselämä meren pinnalla on kuitenkin vilkasta, sillä supersuolainen vesi kelluttaa kuin korkkia. Vedessä ei voi uida, mutta lehteä voi hyvin lukea. Kuolleenmeren etelälaidalla sijaitsevan Ein Bokekin hotellit tarjoavat erilaisia hoitoja ja terveyspalveluita. Olen tuonut oman autonavigaattorini ja siihen erikseen ostetun Israelin kartan mukaan. Laite onkin toiminut alkumatkan erinomaisesti, mutta koko matkan Eilatista pohjoiseen se yrittää jättäytyä ohjata Jerusalemiin Beerseban kautta. Tästä tulisi kuitenkin sadan kilometrin ylimääräinen kierros. Lopulta syy navigaattorin käytökseen löytyy. Palestiinalaisten asuttaman Jordanjoen Länsirannan ja Israelin virallinen raja kulkee Ein Gedin pohjoispuolella Kuolleenmeren puolivälissä. Navigaattorin Israelin-karttaan on tehdasasetuksena laitettu suojaus, joka kiertää Länsirannan kokonaan. Kun suojauksen kytkee pois, laite löytää taas tien ja ohjaa kohti Jerusalemia suorinta tietä.

Suojaus on itse asiassa asianmukainen, sillä osa Länsirannasta voi olla matkailijallekin vaarallinen. Israelilaisen vuokra-auton vakuutukset eivät ole voimassa palestiinalaishallinnon alaisissa Länsirannan osissa. Mutta juuri Kuolleenmeren ja Jerusalemin välinen tieosuus on vaaraton - siis poliittisesti, ei välttämättä liikennekulttuuriltaan. Tie kääntyy nyt suoraan länteen ja pitkä nousu kohti Jerusalemia alkaa. Automaattivaihteinen auto tarvitsee kickdownia selvittääkseen jyrkistä ylämäistä, mutta ei kuitenkaan juutu matelukaistalla junnaavien rekkojen perään. Jerusalemin kapeilla kaduilla pikkuauto osoittautuu oivaksi valinnaksi. Navigaattori ohjaa vaatimattomaan hotelliini Talpiyotin kaupunginosaan, joka ei ole aivan keskustassa. Hotellilla on kuitenkin oma maksuton pysäköintipiha, mikä säästää kustannuksia. Auto jää parkkiin pariiksi päiväksi, tutkin kaupunkia kävellen ja bussilla. Bussiverkosto on kattava ja busseja kulkee usein.

Jerusalem on kolmen uskonnon pyhä kaupunki. Se on myös monella tapaa jakautunut - juutalaisten Länsi-Jerusalemiin ja arabien Itä-Jerusalemiin, uskonnollisiin ja maallistuneisiin kaupunginosiin, jyhkeiden muurien ympäröimään Vanhaankaupunkiin ja moderniin suurkaupunkiin. Käynti Länsimuurilla, juutalaisten pyhimällä paikalla, sekä sen yläpuolella sijaitsevalla Kallioskeijän hallitsemalla Tempelivuorella, on aina vaikuttava kokemus. Sen jälkeen voikin sukeltaa Vanhankaupungin basaariin tuoksuihin ja väreihin. Armenian korukauppias kertoo sulkevansa kauppansa ja avaavansa ravintolan, sillä matkailijoita on vähän eikä korukauppa käy.

Länsi-Jerusalemin värikäs päivittäistavaratori Mahane Yehuda muuttuu illalla pienten ravintoloiden ja baarien keskittymäksi. Lähes huomaamaton ravintola Fortuna tarjoilee erinomaista Jerusalemin mixed grilliä - nautan kaikkia osia iloisessa sekamelskassa. Iltaa voi jatkaa Cafe de Paris -baarissa, joka on erikoitunut pienpanimoiden oluihin. Pienpanimot elävät samanlaista nousukautta kuin viinilatkin. Uutta Jerusalemissa on 2012 vuoden alussa käyttöön otettu raitiovaunu. Se yhdistää Länsi- ja Itä-Jerusalemin ja on rauhoittanut aiemmin niin ruuhkaisen Jaffankadun, jolla ei saa enää ajaa autolla. Koska kyse on Jerusalemissa, myös raitiovaunu on osoittautunut

Autolla pääsee kätevästi myös mökkimajoitukseen automaahan.

Varoitukset ovat selkeitä.

Vanha Jaffa on aivan Tel Avivin rantojen kupeessa.

poliittiseksi ongelmaksi, sillä kaksi pysäkkiä on Itä-Jerusalemessa, jota kansainvälinen yhteisö pitää miehitetynä alueena. Käytännön hyöty kuitenkin voitti maailmanpoliittiset intohimot, ja sporalla ajavat niin israelilaiset, palestiinalaiset kuin matkailijatkin.

Betlehemissä voi tutustua Jeesuksen syntymäkirkkoon. Auto jää edelleen hotelliparkkiin, sillä seitsemän kilometrin matkan pääsee palestiinalaisella paikallisbussilla. Siirtyminen varsinaisesta Israelista palestiinalaisten Länsirannalle ei ole siirtymistä valtiosta toiseen, sillä Palestiinaa ei valtiona vielä ole. Mutta takaisin tullessa näkee surullisen kuuluisan betoniseinän, jota israelilaiset kutsuvat turvaidaksi ja palestiinalaiset apartheid-muuriksi. Muurin Betlehemin puolelle on maalattu palestiinalaisia propagandakuvia. Turvatarkastuspiste on kuin mikä tahansa raja-asema, jossa suomalainen viitataan ajamaan läpi, mutta palestiinalaiset voivat joutua hyvinkin tarkan tutkinnan kohteeksi.

Pää pyörällä Jerusalemin pyhydestä ja olutbaareista kaasutan rauhallisempaan Pohjois-Israeliin, Galilean raamatullisiin maisemiin. Seutu on Israelin vehmointa ja kauneinta. Viimeistään täällä pyhäkoulumuistot nousevat muistin syövereistä; Gennesaretinjärvi, jolla Pietari kalasti, Kapernaum, jossa Jeesus saarnasi, Jordanjoki, jossa Johannes Kastaja kastoi. Kaikki on viitoitettu ja pyhille paikoille käykin jatkuva bussivirta.

Tiberiaksessa, Gennesaretinjärven ainoassa kaupungissa, raamatullisuus ilmestyy lautaselle Pietarin kalana, jota saadaan järvestä. Valkoihainen, etäisesti ahvenensukuinen kala kuuluu tilapia-nimiseen lajiin. Kala tarjotaan grillattuna päineen ja pyrstöineen. Israelilaisen Goldstar-oluen kera se on oiva ateria, joskin makupaloja joutuu kaivalemaan runsaiden ruotojen seasta. Viiniharrastukseni huipentuu pienellä Bazelet Ha-Golanin viinitilalla Golanin ylängöllä. Juuri Golanilta tulevat Israelin parhaat viinit, sillä maaperä antaa niille syvän maun ja omintakeisen sävyn. Tilan cabernet reserve 2009 osoittautuu tummanpuhuvaksi, kypsäksi ja ryhdikkääksi laatuviiniksi. Hinta on kova, lähes 25 euroa, mutta juoma on joka sentin arvoinen.

Poliittisesti tiedostavaa voi häiritä, että taas ollaan kansainvälisesti ajatellen miehitettyä alueella, tällä kertaa Syyrialta vuonna 1967 valloitetulla alueella. Mutta se ei ole viinin vika.

Ajan kohti Tel Avivia, joka ei koskaan nuku. Pysähdyn Nasaretissa, Jeesuksen kotikaupungissa, jota hallitsee valtava Neitsyt Marialle omistettu basilika. Täällä syön matkani parhaan aterian tuiki tavallisessa kuppilassa arabikaupungin keskustassa. Humus eli kikhermetahna on täyteläistä, siihen sekoitettu tahina eli seesaminsienenkastike kruunaa maun, ja pääruoaksi valittu kebab eli maustettu jauhelihakääryle sulaa suussa.

Juutalainen juhlapyhä shavuot on sulkenut suuren osan Israelia. Jerusalemissa keskitytään rukoilemaan, mutta autojonot tukkivat Tel Aviihin johtavat neljä kaistaa uimarannoille pyrkivistä israelilaisista, joille juhlapyhä on vain pitkä viikonloppu. Ravintolat ovat auki ja meno rannoilla jatkuu koko yön.

Tel Aviv ylpeilee kaupunkina, joka "ei koskaan nuku". Rantabulevardi tuo mieleen Los Angelesin Venice Beachin. Israelilaisten keskuudessa Tel Aviv -asenne tarkoittaa samaa kuin newyorkilaisuus Amerikassa - mitä väliä muusta maailmasta, kun meillä on tämä kaupunki.

Lento Frankfurtin kautta Helsinkiin lähtee aamuyöstä, joten palautan auton keskellä yötä. Kaikki sujuu kuten pitääkin. Tiukat turvatarkastukset vievät aikansa, mutta ehdin vielä ostaa israelilaista rockmusiikkia tax freestä. Viiniäkin saisi valtavasta myymälästä, mutta tyydyn matkalaukkuun pakattuihin kahteen viinitilapulloon. Kun avaan niistä toisen kotona hyvän aterian painikkeeksi, keittiöön leviää Golanin paahuneiden kukkuloiden aromikas tuoksu. Tiedän, että Israeliin pitää palata pian uudestaan.

FAKTAT ISRAEL

Valtiomuoto: parlamentaarinen demokratia

Pääkaupunki: Jerusalem (780 000 as.)

Muita kaupunkeja: Tel Aviv, Haifa, Eilat, Beerseba

Pinta-ala: 20 770 km² (ilman kiisteltyjä maa-alueita)

Asukasluku: 7,9 milj., joista 75 % juutalaisia ja 21 % arabeja

Viralliset kielet: heprea ja arabia

Valuutta: Israelin uusi sekeli (ILS), 1 €=4,71 ILS

Tiberiaksen rantabulevardilla on menoa iltaisin.

Jerusalemin Vanhankaupungin basaareissa on aina vilskettä.

Tel Aviv ei nuku koskaan.

